

Kellelt:	Eesti Linnade ja Valdade Liidu tegevjuhtkond
Kellele:	Eesti Linnade ja Valdade Liidu juhatusele
Kuupäev:	31.08.2026
Koostas:	<i>Piret Zahkna, finantsjuht-analüütik</i>
Teema:	<i>Toetusfondi üleviimine tulubaasi</i>

Kokkuvõte:

Üleandmiseks suurendatakse KOV-idele laekuvat füüsilise isiku tulumaksu määra 10,23%-lt 10,58%-le (+0,35 protsendipunkti) ja ülejäänud vahendid suunatakse tasandusfondi. Riigieelarve neutraalse stsenaariumi kohaselt on 2027. aastal tagatud üleminekukompensatsioon, mis hoiab KOV tulude võimaliku languse kuni -0,1% tasemel KOV tulubaasist. ELVL on järjepidevalt taotlenud riigilt täiendava 3,3 miljoni euro eraldamist, et tagada KOV-dele vähemalt 0%- mõju. See lisarahastuse küsimus on suunatud 2027. aasta riigieelarve sügisestele läbirääkimistele ja on eelnõus hetkel kajastamata.

Kuigi reformi esialgse ajakava kohaselt pidi seaduseelnõu jõudma Vabariigi Valitsusse juba 2026. aasta I kvartalis ja Riigikogu menetlusse sama aasta II kvartalis, on eelnõu reaalsuses siiani valitsuse kabinetiistungile esitamata ja viibib ministeeriumide vahelises kooskõlastusfaasis (viimane kooskõlastus märkustega laekus Justiits- ja Digiministeeriumilt alles 17.–18. augustil 2026. a). Kuna Riigikogu sügisene istungjärg ja parlamendimenetlus on alles alustamata ning reformi finantstingimused on otseselt seotud 2027. aasta riigieelarve seaduse vastuvõtmisega, on reformi kavandatud jõustumine 1. jaanuaril 2027. a tehniliselt ja protseduuriliselt äärmiselt küsitav.

Taust:

- Reform viib ellu valitsusliidu koalitsioonilepingu lubadust nr 76, mille eesmärk on tõsta KOV-ide autonoomiat rahaliste ressursside puhul ning vähendada hariduse rahastamise killustatust ja bürokraatiat.
- ELVL-i ettepanekul moodustati ühine alatöörühm (REM, HTM, SOM ja KOV esindajad), mis pidas 2025. aasta juunist oktoobrini detailses lahenduses kokkuleppimiseks kolm koosolekut.
- Menetluse kronoloogia:
 - 10. detsember 2025. a: KOV toetuste tulubaasi tõstmise väljatöötamiskavatsus (VTK) esitati kooskõlastamiseks.
 - 10. aprill 2026. a: REM esitas eelnõu ametlikule kooskõlastamisele (EIS toimik 26-0426/01).
 - Mais 2026. a: RAM kooskõlastas eelnõu nõudega tagada pikaajaline kuluneutraalsus riigile (vältides 10,7 mln euro suurust lisakulu aastatel 2028–2029). KUM-i märkusega arvestades otsustati kultuurirahastuse toetust tulubaasi mitte viia (see jääb sihtotstarbeliseks).
 - Juunis 2026. a: Eelnõu läbis II ringi kooskõlastuse Justiits- ja Digiministeeriumis (JDM).

- 17.–18. august 2026. a: JDM kooskõlastas uuendatud eelnõu märkustega mõju, keele ja normitehnika kohta. Seadus on planeeritud jõustuma 1. jaanuaril 2027. a.

Sisu:

Üleantavad toetused ja finantsmehhanism

Maksimaalses mahus vahendite mittesihtotstarbelisse tulusse suunamiseks tõstetakse tulumaksumäära 10,23%-lt 10,58%-le (+0,35 pp), mis kasvatab KOV-ide tulumaksu laekumist 2027. aastal 68,1 miljonit eurot. Kuna tulumaksumäära muudatus mõjutab laekumist alates veebruarist, eraldatakse jaanuari osa kate (6,2 mln eurot) 2027. aastal läbi tasandusfondi. Ülejäänud 47,3 mln eurot suunatakse tasandusfondi KOV eelarve tuludekulude tasanduseks ja üleminekukompensatsiooniks.

Üleantavate vahendite koosseis (kogumaht 121,6 mln eurot):

- Põhihariduse andmiseks antud toetused (v.a õpetajate palk ja kultuurirahits): koolijuhtide ja õppealajuhatajate tööjõukulud, täienduskoolitus, õppekirjandus ja koolilõuna.
- Huvitegevuse ja -hariduse toetus.
- Õpilaskodu toetus.
- Suure hooldus- ja abivajadusega lapsele abi osutamise toetus.
- Kohalike teede hoiu toetus.

Kompensatsioonimehhanism

Kuna tulumaksu ja tasandusfondi jaotuse põhimõtted on teistsugused kui senistel sihtotstarbelistel toetustel, luuakse üleminekumehhanism:

- 2027. aastal: Ühelgi KOV-il ei tohi laekumine reformi tõttu väheneda üle 0,1% võrrelduna stsenaariumiga, kus midagi ei muutuks.
- Aastatel 2028–2038: Kompensatsiooniga tagatakse, et tulude muutus võrreldes kehtiva toetustasemega ei oleks negatiivne. Vahendid planeeritakse tasandusfondis eraldi.

Algse, ministeeriumide ja ELVL-i ühises alatöörühmas kokkulepitud ajakava kohaselt pidid etapid toimuma järgmiselt:

- Eelnõu valitsuses heakskiitmisel: 2026. aasta I kvartal.
- Eelnõu menetlemine Riigikogus: 2026. aasta II kvartal.
- Reformi jõustumine: 1. jaanuar 2027.

Tegelik seis seisuga 31. august 2026. a näitab aga järgmist:

1. Eelnõu menetlemine on jäänud kuudeks ministeeriumide vahelisse kooskõlastusringi. Alles 18. augustil 2026. a laekus sellele viimane kooskõlastuskiri Justiits- ja Digiministeeriumilt (JDM).
2. Kuna Vabariigi Valitsus pole eelnõud heaks kiitnud, pole seda saanud ka parlamendile üle anda. Parlament saab eelnõu menetlema hakata parimal juhul alles 2026. aasta sügisel istungjärgul.
3. Riigikogu menetlus kestab tavaliselt mitu kuud. Samal ajal peab reformi finantseerimise mudel (KOV tulumaksu määra tõstmine 10,58%-le) olema õiguslikult ja tehniliselt seotud 2027. aasta riigieelarve seadusega, mida hakatakse parlamendis menetlema samuti sügisel.